

היום נלמד בעזרת ה':

בבא קמא דף עז:

רבי שמעון אמר גנב בהמת קודשים שהבעלים חייב באחריותה ושחטה חייב ד' וה'.
הגמרא הקשתה: רבי שמעון סובר 'שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה' והרי
השוחט קודשים בחוץ הבשר אסור בהנאה?

רבי יוחנן תירץ - מדובר בשוחט בהמה תמימה בפנים העזרה (או לשם הבעלים
ונשפך הדם, או שלא לשם הבעלים). ריש לקיש תירץ - מדובר בשוחט בהמה
בעלת מום בחוץ.

הגמרא מבארת מדוע כל אחד תירץ תירוץ שונה מחבירו:

בשלמא רבי יוחנן לא אמר כרבי שמעון בן לקיש וכו': רבי יוחנן מוכן. כי אמנם
הוא מסכים עם ריש לקיש שאפשר להעמיד שמדובר בבעלת מום ושחטה בחוץ,
אבל הוא רצה להעמיד את דעת רבי שמעון אפילו בשוחט תמימין בפנים! וכל שכן
בעלי מומין בחוץ. אלא על ריש לקיש קשה: מדוע הוא לא אמר כרבי יוחנן?

אמר לך: הפסוק מקיש טביחה למכירה, ללמד שדוקא אם הבהמה ישנה במכירה
היא ישנה גם בטביחה, אבל אם אי אפשר למכור אותה גם אין לה דין של טביחה.
ולכן בהמת הקדש שאי אפשר למכור אותה, משום שבכל מקום שהיא נמצאת היא
עדיין שייכת להקדש, ממילא גם אי אפשר לטבוח אותה, כלומר הטובח אותה לא
ישלם ד' וה'.

אבל רבי יוחנן חולק וסובר שלא מקישים טביחה למכירה, ואפילו אם אין אפשרות
לקיים את אחד מהן, הדין השני נשאר. ולכן בהמת קודשים אפילו שאי אפשר
למכור אותה, בכל אופן יש בה דין טביחה (ולכן הוא משלם על הטביחה ד' וה').

ואזדו לטעמייהו: רבי יוחנן וריש לקיש הולכים לשיטתם באותה המחלוקת במקרה
אחר:

המוכר טריפה: לדעת רבי שמעון הסובר 'שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה'
מה הדין המוכר בהמת טריפה? האם מכיון שאי אפשר לטבוח אותה (כלומר אין בה

דין טביחה כי השחיטה שלה לא ראויה לאכילה ולכן הוא לא משלם על הטביחה ד' (וה') ממילא גם אין בה דין מכירה, או שאפילו שאין בה את אחד מהדינים יש בה את הדין השייך בה (כלומר אין בה טביחה אבל יש בה מכירה).

איתיביה רבי יוחנן לרשב"ל גנב כלאים וכו': מדוע הברייתא נוקטת בטריפה דוקא 'מכירה' ולא 'טביחה'? לכאורה כי הברייתא סוברת כרבי שמעון ש'שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה' ולכן אין בה דין 'טביחה'. ואם כן מוכח שלדעת רבי שמעון אפילו שטביחה לא שייכת בטריפה בכל אופן שייכת בה מכירה. קושיא על ריש לקיש הסובר שאם אין טביחה אין מכירה!

אמר ליה: לא, הברייתא הולכת אליבא דרבנן. אך אם כן קשה: **אי רבנן וכו':** מדוע לרבנן טביחה לא שייכת בטריפה? והרי לשיטתם 'שחיטה שאינה ראויה כן שמה שחיטה'. אלא בהכרח שהברייתא כרבי שמעון.

ואלא מאי רבי שמעון וכו': אבל גם אם נאמר שהברייתא כרבי שמעון עדיין קשה: מדוע בכלאים נקטה הברייתא דוקא 'טביחה' ולא 'מכירה'? והרי יש בהם גם דין מכירה. אלא בהכרח שהתנא של הברייתא כתב בכלאיים רק 'טביחה' אבל הוא הדין ל'מכירה'. ואם כן אומר ריש לקיש הוא הדין לגבי טריפה, התנא כתב רק מכירה והוא הדין לטביחה. ובאמת הברייתא סוברת כרבנן, ובטריפה יש מכירה וטביחה.

ורבי יוחנן אמר לך: ורבי יוחנן שהקשה את הקושיא עונה: בשלמא אם נאמר שהברייתא סוברת כרבי שמעון - מובן מדוע היא כתבה בכלאיים רק טביחה ובטריפה רק מכירה. בגלל שהיא היתה חייבת לכתוב בטריפה רק 'מכירה' (כי לא שייך בה טביחה לדעת ר"ש) ולכן היא כתבה גם בכלאים רק דבר אחד דהיינו 'טביחה' (כי היא נכתבה ראשונה בפסוק).

אבל אם נאמר שהברייתא סוברת כרבנן - אם כן גם בכלאים וגם בטריפה שייכים שני הדינים: טריפה ומכירה, ומדוע לא כתבה הברייתא את שניהם ביחד: כלאיים וטריפה בטביחה ומכירה? (אלא בהכרח שהמשנה סוברת כרבי שמעון, ואם כן מוכח שאפילו שהבהמה אינה בטביחה ישנה במכירה, וקשה על ריש לקיש!).

הבריתא אמרה שיש תשלומי ד' וה' בטביחה ומכירה של בהמת כלאיים.

קושיא: **כלאיים? 'שה' כתיב!** והרי רבא אמר שבכל מקום שכתוב "שה" זה בא למעט כלאיים. ומכיון שכתוב בתשלומי ד' וה' 'שה' עלינו למעט כלאיים שלא יהיה בהם דין תשלומי ד' וה'.

תירוץ: שאני הכא: כאן כתוב "שור או שֶׁה" והמילה 'או' באה לרבות כלאיים.

קושיא: וכל 'או' לרבות הוא? והתניא וכו': למעט שבהמת כלאיים פסולה לקרבן.

פרט לנדמה: כלומר בהמה שנולדה מהמין שלה ולא מכלאים, אלא שהיא דומה למין אחר, פסולה. כגון נולד מאיל ורחל והוא דומה לעז.

תירוץ: אמר רבא: בכל מקום יש משמעות אחרת למילה 'או'. דהיינו בגניבה נאמר "כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁה וטָכְחוּ אוֹ מָכְרוּ חֲמִשָּׁה בָּקָר וְשָׁלַם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׁה" שור ושה אינם יכולים להיות כלאיים זה בזה (משום שזמן ההתעברות שלהם שונה, בהמה גסה מתעברת במשך 9 חודשים ובהמה דקה במשך 5 חודשים). ולכן אם לא היה כתוב 'או' לא היינו חושבים שמדובר בכלאיים, ואם כן אין צורך לכתוב 'או' כדי למעט כלאיים, אלא ה'או' בא לרבות כלאיים. ואילו בקודשים כתוב "שור או כָּשֶׁב או עֵז כִּי יוֹלֵד ... וּמִיּוֹם הַשְּׂמִינִי וְהִלָּא יִרְצֶה לְקָרְבַּן אִשָּׁה לִי-הִנֵּה" מכיון שכבש ועז הם כלאיים זה בזה, אם כן ה'או' בא למעט כלאיים.

קושיא: והא גבי קודשים נאמר 'שור או כשב': והרי בקודשים נאמר גם 'שור או כשב' (באותו הפסוק) "שור או כָּשֶׁב או עֵז", ושור וכבש הם לא כלאיים זה בזה, ואם כן ה'או' שלהם בא לרבות כלאיים?

תירוץ: מדסיפא למעט רישא נמי למעט: מכך שה'או' של הסיפא בא למעט (= 'כשב או עז'), הוא מלמד על ה'או' של הרישא שגם הוא בא למעט (= 'שור או כשב').

קושיא: אדרבא מדרישא לרבות סיפא נמי לרבות: מדוע לא נאמר הפוך שהרישא של הפסוק ילמד על הסיפא?

תירוץ: האי מאי? אי אמרת בשלמא וכו': אם נאמר שה'או' שבפסוק בא למעט - מובן מדוע צריך פעמיים 'או': אחד למעט כלאים ואחד למעט 'נדמה'. אבל אם נאמר שה'או' בא לרבות - יקשה: מדוע צריך לרבות פעמיים, והרי אם ריבינו את כלאיים שכשרים לקרבן, כל שכן ש'נדמה' שהוא באמת מין אחד רק דומה לכלאיים שיהיה כשר, ואין צורך לרבות אותו בנפרד.